

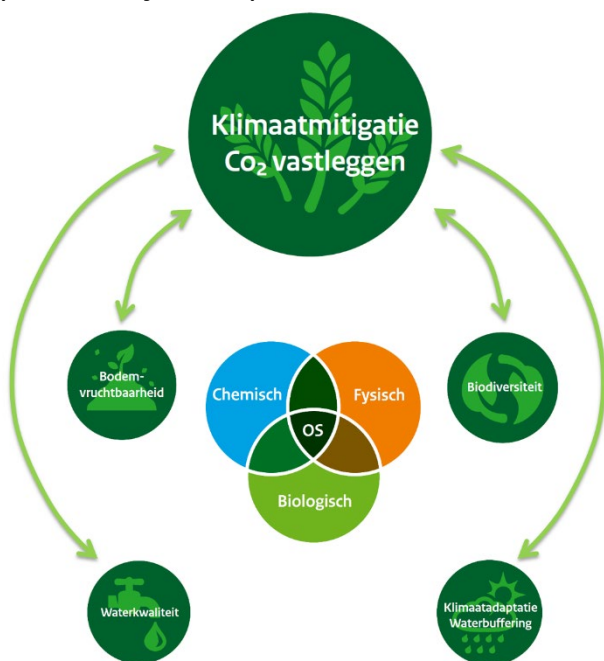
Nieuwsbrief Slim Landgebruik

Dit is de nieuwsbrief van het onderzoeksprogramma Slim Landgebruik rond het vasthouden en opslaan van koolstof in de bodem. Het programma is opgestart naar aanleiding van het Klimaatakkoord, waarin is besloten tot een jaarlijkse vastlegging van 0,5 Mton CO₂-equivalenten in de Nederlandse minerale landbouwbodems vanaf 2030. Het onderzoeksprogramma zal de benodigde kennis leveren om dit mogelijk te maken. Deze nieuwsbrief is bestemd voor alle partijen die een bijdrage kunnen of moeten leveren aan het behalen van dit klimaatdoel. De nieuwsbrief zal een aantal keer per jaar verschijnen en informatie verstrekken over de voortgang en uitkomsten van het onderzoeksprogramma.

Koolstof en klimaat

Een van de manieren om vanuit de landbouw bij te dragen aan klimaatmitigatie (minder CO₂ uitstoot) is door meer koolstof in de bodem vast te leggen in de vorm van organische stof. Dit kan bovendien meer water vasthouden en de bodemstructuur verbeteren, wat bijdraagt aan de klimaatadaptatie.

Daarnaast zorgt organische stof voor het binden van voedingsstoffen en gewasbeschermingsmiddelen, hetgeen relevant is voor de waterkwaliteit (Kaderrichtlijn Water).

Het programma Slim Landgebruik omvat zes thema's met in totaal vijftien projecten. Hieronder wordt de stand van zaken van drie projecten nader toegelicht.

Carbon Credits voor blijvend grasland en akkerbouw

Het deelproject 'Incentives' verkent de mogelijkheden om boeren te stimuleren maatregelen te nemen die het koolstofgehalte in de bodem verhogen. Dit gebeurt enerzijds via een verkenning van wat er nu al gebeurt in de praktijk, hoe dat kan worden versterkt en/of verder uitgerold. Anderzijds wordt gewerkt aan methoden om de vastgelegde koolstof in de bodem te verwaarden.

Eén van de manieren om vastgelegde koolstof in de bodem te verwaarden is op basis van carbon credits. Er is een methode ontwikkeld voor het berekenen en verhandelen van carbon credits in blijvend grasland. Deze is in concept gereed. Dit jaar wordt ook gewerkt aan de ontwikkeling van een vergelijkbare methode voor de akkerbouw. Beide methoden zijn zo opgesteld dat ze goed toepasbaar zijn in de agrarische praktijk en de basis vormen voor een nieuw verdienmodel voor de landbouw.

In de voorgestelde werkwijze maken groepen boeren afspraken met kopers van carbon credits voor een periode van minimaal tien jaar. De totaal

te verwachten toename in bodemkoolstof wordt gebaseerd op modelberekeningen met de praktijktool die binnen een ander deelproject van Slim Landgebruik wordt ontwikkeld. Na tien jaar wordt op basis van een grondmonsteranalyse geverifieerd of er daadwerkelijk sprake is van een meetbare toename van bodemkoolstof.

Het systeem is gebaseerd op een vrijwillige handel van carbon credits. Als de carbon credits worden verkocht aan een partij buiten de landbouw, blijft deze meetellen voor de emissiereductiedoelstelling van de Nederlandse landbouw.

De methode voor blijvend grasland ligt momenteel voor twintig werkdagen ter inzage voor publieke inspraak bij de Stichting Nationale Koolstofmarkt (SNK). Zie hiervoor de [website](#) van SNK. We hopen dat daarna de methode kan worden goedgekeurd en geborgd door SNK. Dit is dan een start om carbon credits te verhandelen voor projecten met blijvend grasland. In een online stakeholdermeeting op 20 april 2021 wordt hierover van gedachten gewisseld met diverse belanghebbenden.

Waardering koolstofopslag in de Ecoregeling van GLB

De Minister van Landbouw wil het nieuwe Gemeenschappelijke Landbouw Beleid (v.a. 2023) benutten om de Nederlandse opgave voor klimaat, stikstof en Kaderrichtlijn Water (KRW) te realiseren. Dat kan door boeren te waarderen in de vorm van een toelage als zij zich extra inzetten voor deze doelen. Hiervoor biedt de Ecoregeling (deel van de hectaretoeslag in het nieuwe GLB mogelijkheden.

Voor de Ecoregeling wordt een keuzemenu opgezet van maatregelen waaruit agrariërs kunnen kiezen, waarbij zij een minimum aantal punten moeten halen om die toeslag te verzilveren. De maatregelen in deze regeling moeten effectief (doelbereik), goed inpasbaar (voor hoge deelname) en eenvoudig te controleren zijn (tegengaan fraude).

Tijdens de pilotopzet voor de Ecoregeling gaven boeren in Flevoland aan gewaardeerd te willen worden voor: het telen van groenbemesters (over de winter heen), extensivering van bouwplan (rustgewassen) en het toepassen van compost.

Onderzoekers binnen Slim Landgebruik hebben geïnventariseerd wat de bijdrage is van een aantal gewassen aan de Effectieve Organische Stof (EOS). Zij adviseren het Ministerie van LNV om:

- 1) Alle gewassen met een EOS >1300 kg/ha/jr te waarderen binnen de Ecoregeling¹, mits deze minimaal 25% van het bouwplan beslaan
- 2) Alle groenbemesters – voor zover niet wettelijk verplicht - te waarderen, mits deze 25% van het bouwplan beslaan en tot 1 februari blijven staan.
- 3) Permanent grasland te waarderen, vooral vanwege zijn koolstof voorraadfunctie.

Het advies ligt nu in concept bij het GLB-team van LNV, dat een opzet maakt voor het puntensysteem van de Ecoregeling, waarin zij dit advies verwerken.

No-regret maatregelen

Het ministerie van LNV heeft de vraag gesteld of er mogelijkheden zijn om de toepassing van een aantal perspectievolle maatregelen op boerenbedrijven te stimuleren.

Het onderzoek is gestart door samen met beleidsmakers van LNV de definitie vast te stellen van zogenaamde 'no-regret maatregelen':

'No regret maatregelen zijn bewezen effectieve maatregelen, waarbij koolstof additioneel wordt vastgelegd of vastgehouden in minerale

landbouw-bodems, welke breed toepasbaar zijn, met beperkte kosten en zonder of met aanvaardbare negatieve afwentelingseffecten.'

Op basis van deze definitie zijn uitgangspunten bepaald waarop een maatregel positief of neutraal moet scoren om te voldoen als no-regret maatregel. Hierbij is onderscheid gemaakt naar drie criteria:

- 1) *Effectiviteit van koolstofvastlegging* - dit vat samen hoe kansrijk een maatregel is voor het realiseren van een significante koolstofvastlegging in de bodem: vastlegging per hectare, mate van zekerheid over de vastlegging en areaal in Nederland waarop de maatregel toepasbaar is.
- 2) *Toepasbaarheid in de praktijk* - dit beschrijft hoe goed een maatregel inpasbaar is in de bedrijfsvoering, de bedrijfseconomische consequenties (gewas-saldo), acceptatie door boeren en hoe goed het te monitoren is.
- 3) *Mee-koppel effecten op andere criteria en doelen*. Hierbij wordt gekeken naar neveneffecten op CO₂-emissie, lachgas-emissies, bodemvruchtbaarheid waterkwaliteit, biodiversiteit, landschapskwaliteit, en klimaatadaptatie.

Het resultaat van deze verkenning is dat er niet één maatregel is die op alle aspecten voldoende of goed scoort. Er is vooralsnog dus geen 'no regret maatregel'. Wel komen er drie maatregelen naar boven die, op basis van de huidige stand van zaken

hoog scoren op de effectiviteit van koolstofvastlegging:

- 1) *Verbeteren gewasrotatie* (meer granen telen)
- 2) *Toedienen organische mest* (vooral akkerbouw)
- 3) *Behoud van grasland*

Voor deze maatregelen toont het onderzoek echter nadelige effecten in de toepasbaarheid (o.a. toenemende koten op korte termijn).

Naar alle waarschijnlijkheid zijn er (financiële) stimulansen nodig om het aantrekkelijker te maken om deze maatregelen toch in te passen in de bedrijfsvoering.

Communicatie

Momenteel wordt er hard aan gewerkt om de [website](#) van Slim Landgebruik online te zetten. Dat zal een dezer dagen gebeuren. Via Twitter wordt u hiervan op de hoogte gehouden. Volg daarvoor en voor informatieve updates: [@SlimLandgebruik](#)

Heeft u na het lezen van de website vragen of bent u geïnteresseerd in een specifiek onderwerp? Laat ons weten over welke projecten of onderwerpen u graag meer zou willen lezen in de volgende nieuwsbrief. U kunt hiervoor mailen naar: slimlandgebruik@wur.nl

Agenda

20 april Stakeholder bijeenkomst Incentive

mei/juni Algemene Stakeholder bijeenkomst
